

Ks. Tomáš Galis, *Permanentná formácia kňazov vo svetle „Pastores dabo vobis”*, Badín 1998, ss. 257

Zagadnienie stałej formacji księży w ostatnich dziesięcioleciach stało się ważnym tematem w życiu Kościoła. Znalazło ono swoje szczególne miejsce i pogłębienie w programie obrad VIII zgromadzenia zwyczajnego Synodu Biskupów w 1990 r. oraz posynodalnych dokumentach: adhortacji *Pastores dabo vobis* Jana Pawła II oraz Dyrektorium o posłudze i życiu księży, wydanym przez Kongregację do Spraw Duchowieństwa. Temu zagadnieniu stałej formacji księży jakoś warunkującemu adekwatną posługę kapłańską w dzisiejszych czasach została poświęcona publikacja Tomáša Galisa, rektora Seminarium Duchownego p.w. św. Franciszka Ksawerego w Banskiej Bystrici na Słowacji. Omawiane studium wyszło jako III tom w serii *Studia Theologica Neosoliniensia*. Omawiana książka jest poprawioną wersją pracy doktorskiej Autora. Przedmowę do niej napisał biskup diecezjalny Autora Rudolf Baláž, przewodniczący Konferencji Biskupiej Słowacji. Swoje rozważania, będące owocem solidnego studium, ks. Galis zawarł w czterech rozdziałach. Z załączonego wykazu źródeł i literatury, obejmującego 35 stron, czytelnik dowiaduje się, że praca została oparta na bogatej bazie źródłowej i obszernej literaturze. Fakt ten w połączeniu z doświadczeniem Autora na stanowisku rektora instytucji przygotowującej kandydatów do kapłaństwa obiecuje czytelnikowi kompetentną informację na omawiany temat i możliwość głębszej refleksji. Po jej przeczytaniu musi stwierdzić, że się nie zawiódł.

Rozdział pierwszy poświęca Autor wyjaśnieniu bogatej treści pojęcia „formacja” na tle innych pokrewnych pojęć. Pojęcie stałej formacji, odnoszące się do dorosłego człowieka, omawia w kontekście jej etapowości w ujęciu psychologicznym, jej rozumienia przez UNESCO i dokumenty kościelne.

W drugim rozdziale Autor zajmuje się dokumentami kościelnymi dotyczącymi stałej formacji kapłanów. Najpierw przytacza te, które wyrażają troskę Kościoła w tej materii sprzed Soboru: adhortację Piusa X *Haerent animo* (r. 1908), encyklikę Piusa XI „*Ad catholici sacerdotii*” (r. 1935) i adhortację apostolską Piusa XII *Menti nostrae* (r. 1950). W drugiej części omawianego rozdziału ks. Galis analizuje wypowiedzi Soboru Watykańskiego II, zawarte w konstytucji *Lumen gentium*, dekretach: *Christus Dominus*, *Optatam totius* i *Presbyterorum ordinis*, odnoszące się do interesującej nas formacji kapłańskiej. W trzeciej części drugiego rozdziału Autor obszernie informuje czytelnika o treści dokumentów na temat stałej formacji wydanych po Soborze. Chodzi najpierw o list okrężny Kongregacji d/s Duchowieństwa „*Inter Ea*” z 1968 r., wprowadzający m.in. rok duszpasterski dla noeprezbiterów oraz różnego rodzaju kursy doszkalaćcające dla duchowieństwa. Na drugim miejscu usytuował Autor dokument Kongregacji Wychowania Katolickiego z 6 stycznia 1970 zatytułowany *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*, poświęcając mu aż 20 stron tekstu. Inne dokumenty w tej części książki przez niego omówione to: dokument II zwyczajnego Synodu Biskupów z 1971 r., dyrektorium *Ecclesiae imago* Kongregacji Biskupów z 1973 r., Kodeks Prawa kanonicznego z 1983 r., *Vademecum* duszpasterskie *Le giovani chiese* Kongregacji Ewangelizowania Narodów z 1989 r. oraz listy do kapłanów na Wielki Czwartek Jana Pawła II.

W trzecim rozdziale, poświęconym adhortacji apostolskiej *Pastores dabo vobis* o stałej formacji, po omówieniu sytuacji Kościoła i VIII zwyczajnego Synodu Biskupów (r. 1990)

Autor poświęca swoją uwagę poszczególnym aspektom stałej formacji w oparciu o wspomnianą adhortację i wydane po niej (r. 1994) Dyrektorium o posłudze i życiu kapłanów. Najpierw przytacza racje wymogu stałej formacji, podaje jej cztery harmonijnie ze sobą łączące się wymiary: ludzki, duchowy, intelektualny i pastoralny (§ 7). Akcentuje, że stała formacja dotyczy wszystkich księży, chociaż jej realizacja wymaga uwzględnienia różnic wieku, rodzaju i okoliczności kapłańskiego posługiwania (§ 8). Przy omawianiu odpowiedzialności za stałą formację, mimo że rozkłada się ona na różne podmioty, na pierwszym miejscu wymienia miejscowy Kościół diecezjalny i samych księży. Nie zapomina też o naturalnych rodzinach księży, na co dokumenty wskazują (§ 9). Za słuszne należy uznać akcentowanie spotkań biskupa z księżmi i samych księży oraz wyjątkowego wprost znaczenia kierownictwa duchowego w procesie formacji (§ 10). Pod koniec trzeciego rozdziału, w którym zostały omówione różne aspekty formacji aktualne w wymiarze Kościoła powszechnego, Autor umieścił wykaz dokumentów na temat formacji kapłanów przydatny dla zainteresowanych osób, zwłaszcza kapłanów.

Rozdział czwarty zawiera opis stałej formacji księży na Słowacji. W tej kwestii omawia osiągnięcia w różnych diecezjach od chwili, gdy otrzymały one własnych biskupów.

Nie można nie wyrazić uznania dla Autora pracy, który systematycznie zebrał i ocenił dokumenty, należycie przeanalizował i wydobył z nich to najistotniejsze dla ukazania niezbędności i kształtu stałej formacji kapłanów. Odpowiedział w ten sposób na zapotrzebowanie czytelników, wypełniając swym dziełem lukę nie tylko w literaturze słowackiej.

Książka odznacza się przejrzystością. Została napisana językiem zrozumiałym także dla niefachowca. Czyta się ją z zaciekawieniem. Staranne i estetyczne wydanie jej dodatkową zaletą. Zawiera streszczenie w języku niemieckim.

*ks. Edward Górecki*